

**NOVA
MEDICINSKA
ETIKA**

UZ TEMU

Nakon dva tisućljeća priveza u zavjetrini hipokratske luke medicinska je etika prije tridesetak godina naglo i za mnoge neočekivano isplovila na otvoreno i uzburkano more moderne i postmoderne medicine. U tom kratkom razdoblju prošla je već nekoliko razvojnih faza ili "metamorfoza" (tezu o metamorfozama suvremene medicinske etike zastupa poznati američki bioetičar Edmund Pellegrino), a kojom će rutom dalje ploviti i u koje luke uplovljavati, to će tek trebati istraživati.

Dio njezinih dosadašnjih i budućih avantura možemo donekle nazrijeti u ovom broju posvećenom upravo toj novoj medicinskoj etici (pojmom "nova medicinska etika" kao sinonimom za "bioetiku" prvi se počeo služiti 1993. jedan od pedesetak njezinih utemeljivača, Albert Jonsen, profesor etike na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Washington u Seattleu), u prilogima 17 autora, među kojima su neki njezini glavni "navigatori". To su prije svega istaknuti američki medicinski etičari, a zatim i njihove kolege iz Europe, Azije i Australije koji su se odazvali mojoj molbi da ovom časopisu daruju jedan svoj još neobjavljeni rad s područja nove medicinske etike kako bi naše čitateljstvo i uopće znanstvena javnost u Hrvatskoj mogla steći uvid u pitanja, probleme, putanje i domete jedne nove i vrlo populzivne znanstvene discipline.

S njima sam se susretao na raznim znanstvenim i stručnim skupovima u SAD-u, Kanadi, Italiji, Mađarskoj, Slovačkoj, Bugarskoj i drugdje, ali je ipak odsudna okolnost bila što se većina njih našla u ljeto prošle godine u Washingtonu na jednom bioetičkom skupu u *Kennedy institutu za etiku* Georgetown Sveučilišta. Tu sam u dogovoru s glavnim urednikom Mislavom Kukočem iskoristio da i službeno u njegovo ime neke od njih zamolim da svojom suradnjom omoguće tiskanje broja posvećenog novoj medicinskoj etici. Gotovo svi su pristali i na vrijeme poslali svoje rukopise te im se na ovom mjestu kao urednik ovoga tematskog bloka srdačno zahvaljujem. Ujedno se ispričavam nekolicini američkih autora koji su se ljubazno odazvali mom pozivu ali s već publiciranim radovima, pa sam im rukopise vratio žaleći što se ne mogu objaviti.

Držim da većina stranih autora uživa zavidan autoritet na području nove medicinske etike i da već njihovo pojavljivanje na stranicama ovog časopisa predstavlja svojevrsno priznanje i potporu Hrvatskoj u njenim naporima da prihvati i razvije novu medicinsku etiku. Predstaviti ću ih ovdje po značenju koje im pridajem.

Robert Veatch je filozof i prvi američki profesionalni istraživač na polju medicinske etike. Bioetičku karijeru započeo je u *The Hastings Centeru* u New Yorku prilikom njegova osnutka 1969., a završava je kao direktor *Kennedy instituta za etiku* u Washingtonu D.C. i profesor Georgetown sveučilišta. Autor je i koautor više knjiga i drugih bioetičkih spisa.

Waren Reich je Veatchov kolega iz istog instituta i sveučilišta i vjerojatno najbolji poznavalac povijesti nove medicinske etike odnosno bioetike. Uz brojne članke i nekoliko knjiga glavni je urednik petotomne bioetičke enciklopedije koja je izašla prošle godine (prvo i mnogo skromnije izdanje objavljeno je 1978.).

Tom Beauchamp jedan je od dvojice autora (drugi je James Childress) uz spomenutu enciklopediju drugog kapitalnog djela nove medicinske etike koje se pod naslovom "Principi biomedicinske etike" pojavilo 1977., a prije dvije godine i četvrto izdanje. On je profesor Georgetown sveučilišta i istraživač bioetike u *Kennedy institutu*.

Bračni par Lindemann Nelson predstavlja vjerojatno najbolje poznavaoce feminističke bioetike u svijetu, o čemu svjedoče njihova brojna predavanja i članci u SAD-u. U vrijeme predaje svog rukopisa bili su istraživači u *The Hastings Centeru* a sada su profesori profesionalne ekipe Sveučilišta Tennessee u Knoxvilleu i direktori *Centra za primijenjenu etiku* pri istom sveučilištu.

Erik Parens vrlo je afirmiran bioetički istraživač srednje generacije iz new-yorškog *The Hastings Centera*, kojem kolege pretkazuju blistav uspon na tom području.

Nijemac Hans-Martin Sass i Japanac Rihito Kimura profesori su na svojim nacionalnim sveučilištima u Bochumu i Tokiju, a istodobno i direktori bioetičkih programa u *Kennedy institutu*: prvi europskog, a drugi azijskog.

Engleskinja Ruth Chadwick profesorica je moralne filozofije i direktorica *Centra za profesionalnu etiku* Sveučilišta Lancashire i uz Petera Singera jedan od glavnih voditelja *Međunarodnog bioetičkog udruženja* (IAB) čije je sjedište u Australiji (Clayton).

Peter Singer vodeći je australijski i istaknuti svjetski bioetičar, vrlo produktivan pisac i predsjednik spomenute udruge IAB.

Novozelandačin Darryl Macer profesor je bioetike u Japanu (Tsukuba sveučilište), direktor jednog instituta i glavni urednik međunarodnog azijskog časopisa za bioetiku (*Eubios Journal of Asian and International Bioethics*).

Radi se dakle o autorima koji nedvojbeno imaju što reći o novoj medicinskoj etici. No uz njih u ovom broju gostuju i autori čiji članci možda nemaju istu znanstvenu težinu, ali u funkcionalnom smislu nisu manje vrijedni jer upotpunjavaju sliku o novoj medicinskoj etici sa stajališta bioetičke prakse i teorije u Bugarskoj (Saska Popova) i Rumunjskoj (C. Maximilian). Tu su također komplementarni prilozi petorice domaćih autora, iz kojih možemo vidjeti u kojem pravcu i dosezima kreće nova medicinska etika u Hrvatskoj.

Držim da je nova medicinska etika, koja je zakoračila u četvrto desetljeće svog života osvojivši prethodno gotovo sav razvijeni svijet, potrebna i Hrvatskoj. Nameću je problemi u medicini i oko nje, profesionalni odnosi u zdravstvu, nova

medicinska tehnologija i sveukupan razvoj znanosti, posebice medicinske. U SAD-u i Kanadi već je od 1986. uvedena u nastavu na sve medicinske fakultete, a uvodi se i na mnoga sveučilišta diljem svijeta. Štoviše, bioetika počinje u najrazvijenijim zemljama prožimati cjelokupni edukacijski sustav. U nas su prvi koraci učinjeni na Sveučilištu u Rijeci gdje je medicinska etika u redovitoj i izornoj nastavi na Medicinskom fakultetu od 1992., a vrlo je ohrabrujuća činjenica što je tim putem prošle godine krenuo i Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. No Hrvatskoj tek predstoje napori da se ta nova i izrazito propulzivna znanstvena disciplina dublje ukorijeni i svestranije afirmira. Ovom temom naš je časopis htio dati potporu tim naporima.

Ivan Šegota